www.storiya.info

© 2026 «СторіЯ»

ШКОЛА ЕЛЬФІВ

ЯК ПРАЦЮЄ ІНФОРМАЦІЯ?

Як працює інформація?

Школа Ельфів

Авторка Анна Нікитчук
Засновниця читацької онлайн-платформи «СторіЯ» Олеся Божко
Авторка рубрики «Читай і мову вивчай!» Юлія Гарюнова
Дизайн Анастасія Бишовець

storiya.info

Матеріали розроблені ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» за технічної підтримки посольства Литовської Республіки в Україні та фінансовані Програмою співробітництва в галузі розвитку та сприяння демократії Міністерства закордонних справ Литовської Республіки.

Усі зображення, інформація і торговельні марки використовуються як ілюстрації з навчальною метою та не мають рекламного характеру. Усі матеріали, які розміщені на вебсайті www.storiya.info, а також будь-які інші матеріали, що розповсюджуються за допомогою цього сайту і з цього сайту (зокрема зображення, відеоролики і тексти), належать ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» та захищені авторським правом. Несанкціоноване використання цих матеріалів, повне або часткове копіювання, збереження, зміна і поширення (для будь-яких цілей) без письмової згоди ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» заборонено. © 2026 «Сторія».

Колір смужки внизу обкладинки вказує на рекомендований вік дитини для читання цієї книги

6+ 8+ 11+ 14+

ПРОСТІР ЗНАНЬ
LT Partnerships
ПОСОЛЬСТВО ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНІ

Знайди в тексті «Як працює інформація?» приклади вживання слів НАДІСЛАТИ, ПЕРЕСЛАТИ та їхніх форм. Випиши їх. Поміркуй, чому авторка використала саме ці дієслова.

Впиши замість пропусків доречні форми слів НАДІСЛАТИ або ПЕРЕСЛАТИ.

Марта давно мріяла знайти справжніх литовських ельфів. Одного дня вона побачила в інтернеті загадкове оголошення про «Школу ельфів». Дівчина так зраділа, що одразу вирішила _____ його своєму другові Тео. Згодом Тео _____ отримане оголошення в чат молодіжного табору. А Тарас вирішив _____ Марті власне повідомлення із запитанням про організаторів події. Коли друзі зрозуміли, що інформація може бути неправдивою, Тео _____ учасникам чату попередження. Марта замислилася: перш ніж _____ неперевірену інформацію іншим, варто з'ясувати, звідки вона з'явилася. .

ЧИТАЙ
І МОВУ ВИВЧАЙ!

Як правильно: надіслати чи переслати?

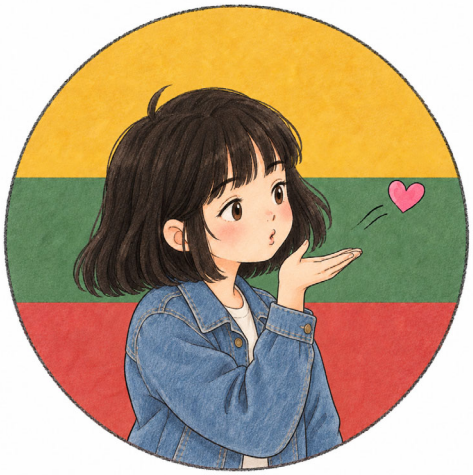
Під час спілкування в месенджерах ми часто говоримо: **«надішли мені повідомлення»**, **«перешли оголошення»**, **«перешли друзям фотографію»**. Але чи замислюємося, чим відрізняються слова **НАДІСЛАТИ** і **ПЕРЕСЛАТИ**? Чи завжди їх можна замінити одне одним?

Варто *запам'ятати*: дієслово **НАДІСЛАТИ** означає відправити комусь лист, повідомлення, фотографію чи іншу інформацію: надіслати листівку, надіслати повідомлення другові, надіслати запрошення.

А слово **ПЕРЕСЛАТИ** вживаємо, коли йдеться про передавання чогось далі, іншому адресатові: переслати отримане повідомлення, переслати оголошення друзям, переслати фотографію з чату.

Зверни увагу: якщо Марта самостійно написала повідомлення Тео, вона його надіслала. А коли отримала оголошення про «Школу ельфів» і передала його друзям, то переслала.

Запам'ятай: НАДІСЛАТИ – відправити адресатові, ПЕРЕСЛАТИ – передати далі.

ЯК ПРАЦЮЄ ІНФОРМАЦІЯ?

Школа Ельфів

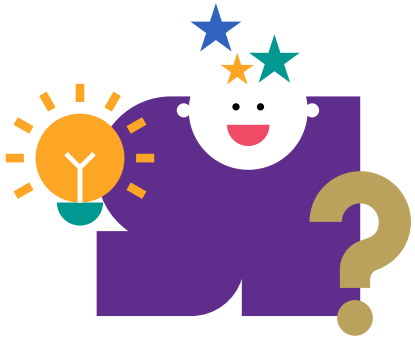
СТОРІЯ

ЗМІСТ

1. Канікули у країні ельфів.....3
2. Омріяне повідомлення.....9
3. Не так швидко.....13
4. Біля телевежі.....16
5. Інформація подорожує.....23
6. Куди веде слід?.....27
7. Ваш хід, детективи!.....30
8. (Не) випадковість.....34
9. За крок до відповіді.....37
10. Той, хто знає більше.....39
11. Майже ельфи.....43

Вирізай картку та збирай весь арсенал ельфів.

НАД ЧИМ ПОМІРКУВАТИ

- Як ти зазвичай перевіряєш інформацію, перш ніж їй повірити або поділитися нею?
- Яким джерелам ти довіряєш найбільше? Чому саме їм?
- Чи може джерело, якому ти зазвичай довіряєш, помилитися? Як це перевірити?

Марта, 15 років — Україна

Колекціонує листівки, історії та загадки. Мріє стати психологинею.

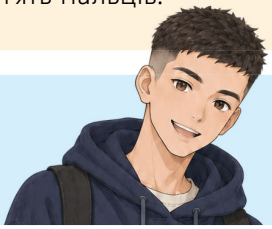
Тео, 13 років — Канада

Канадець з українським корінням і великим серцем.

Матея, 14 років — Литва

Знає Вільнюс як свої п'ять пальців.

Тарас, 14 років — Україна

Боксер, фанат космосу й техніки.

Ніна, 12 років — Україна

Виїхала із Харкова під час повномасштабного російського вторгнення в Україну. Зараз живе у Вільнюсі з мамою.

Самітник — ельф

З'являється тоді, коли запитань стає більше ніж відповідей.

Твістер — троль

Майстерно перекручує чужі слова. З маленької чутки здатен зробити величезну сенсацію.

Канікули у країні ельфів

Я давно помітила, що листівки мають один побічний ефект: варто отримати одну — і вже страшенно хочеться кудись поїхати, аби побачити на власні очі те, що досі вміщувалося на маленькій картці. З Литвою саме так усе і закрутилося.

Біля Самітника зупинився волонтер у футболці «Vilnius INSIDE»:

— Ці п’ятеро?

Самітник подивився в наш бік. Ми саме завертали за ріг. Першим, звісно, зник Шелько.

— Поки що лише придивляємося.

— Навіть після телевежі?

— Особливо після телевежі.

Самітник знову глянув на п’ять імен і поставив навпроти них позначку: **«Перше випробування»**. А ми про це навіть не здогадувалися...

У моєму наплічнику лежав звичайний паперовий компас без жодної магії. Принаймні я тоді так думала.

— То ми хоча б трохи наблизилися до Школи ельфів? — запитала я.

Самітник задумався.

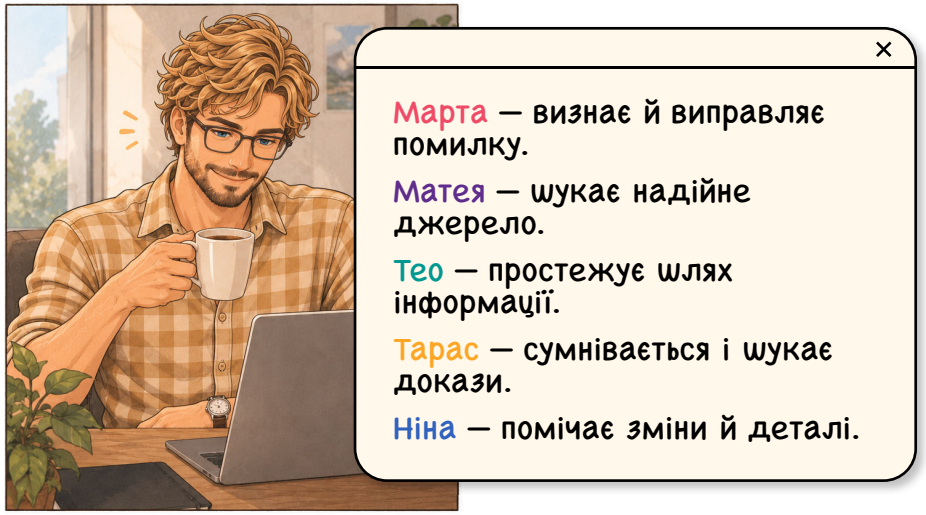
— Скажімо так: сьогодні ви зробили кілька правильних кроків.

— Після кількох хибних, — не втримався Тарас.

— Помилятися може кожен, — констатував Самітник. — **Важливіше вчитися на власних помилках.**

Я торкнулася кишені, у якій лежав Компас джерел. Справжній квест ми пропустили. Ельфами не стали. Твістера не спіймали. Не зовсім той фінал пригоди, на який розраховувала зранку. Але Компас джерел у кишені трохи покращував ситуацію. Особливо якщо це був справжній ельфійський інструмент.

Коли ми пішли, Самітник знову відкрив ноутбук. На екрані вже були п'ять знайомих імен. А біля кожного — коментар:

Спочатку Матея надіслала мені листівку з Вільнюсу, в якій згадала про ельфів, і цього виявилося достатньо, щоб я взялася за Литву серйозно: зібрала цілу візитівку! Я дізналася про за́мки й бурштин, прогулялася Старим містом — щоправда, поки лише віртуально — розібралася з центром Європи та навіть з'ясувала, що таке цепеліни. А потім Матея запросила мене до себе в гості.

Ще під час листування ми склали грандіозний план: **розшукати справжніх литовських ельфів**. Не тих, що живуть у казках і знаються на чарах, а тих, про яких Матея вже колись мені розповідала.

Батьки погодилися на мою мандрівку, і через місяць моя мрія здійснилася: квиток до Литви, наплічник біля дверей і два тижні канікул попереду.

У Матеї на мене чекав той-пудель Шелдон, якого я одразу перейменувала по-українському — Шелько. Він поблажливо поставився до нового імені, тож наша команда в доброму гуморі одразу вирушила знайомитися з містом.

— Ну що, куди спочатку? — запитала Матея.

— Шукати ельфів.

— Марто, ти у Вільнюсі менше доби.

— Саме тому й не можна гаяти час!

Матея засміялася й повела нас у напрямку Старого міста.

Я мимоволі придивлялася до перехожих. Чоловік за ноутбуком у кав'ярні. Дівчина, яка щось читала в телефоні. Хлопець, який щойно проїхав повз нас на електросамокаті...

А раптом хтось із них — ельф чи ельфійка? Я вже знала, що литовські ельфи не мають гострих вух і не чаклують. Це звичайні люди, які протистоять брехні й допомагають іншим людям знаходити правду. От тільки як упізнати їх серед звичайних людей, я поки що не мала жодного уявлення. І це, якщо чесно, трохи дратувало.

— Може, в них є якийсь знак? — припустила я. **— Таємний символ, кодове слово, загадкове повідомлення...**

Матея скоса глянула на мене:

— Тобі дуже хочеться, щоб усе було саме так, правда?

— Звичайно. Інакше навіщо взагалі існують таємні організації?

— Запам'ятайте цей день. Тарас мене похвалив!

Шелько знову зазирнув до коробки. Самітник це помітив:

— Гаразд. Про тебе теж не забули, — і дістав смаколик.

— Несправедливо, — сказала я. **— Ми цілий день розслідували, а він отримав найсмачнішу винагороду.**

— Він принаймні не поїхав би до телевежі через повідомлення в інтернеті, — зауважив Тарас.

Шелько проковтнув смаколик і одразу перевірив вміст коробки ще раз. Схоже, одного джерела смаколиків йому було недостатньо. Я засміялася і сховала картку до кишені наплічника.

Ще вранці я шукала знак, який приведе мене до ельфів. Знак я таки отримала. От тільки зовсім не такий, як уявляла.

— Стривайте… Ми ж сьогодні саме це й робили.

— Не одразу, — уточнив Тарас.

— Тарасе!

— Мовчу.

— Дуже правильно.

Тео перевернув свою картку.

— То це і є той самий компас? Без стрілки?

— Стрілка тут не допоможе, — сказав Самітник. **— Вона може показати, де північ, але не знайде першоджерело.**

— Було б зручніше, якби показувала, — сказала я і ще раз глянула на картку.

Виходить, сьогодні ми вже користувалися Компасом джерел, просто не знали, що він так називається. Спочатку з'ясовували, хто кому переслав оголошення. Потім шукали старішу версію. Дістались до справжніх організаторів квесту. І зрештою зрозуміли, що навіть найстаріше оголошення не обов'язково є першоджерелом.

— А якщо першоджерело знайти не вдається? — запитав Тео.

Я глянула на Самітника. Ще кілька годин тому я теж чекала б від нього готової відповіді, а тепер відповіла сама:

— Тоді принаймні не вигадуймо того, чого не знаємо.

Тарас схвально кивнув:

— Оце зараз було добре.

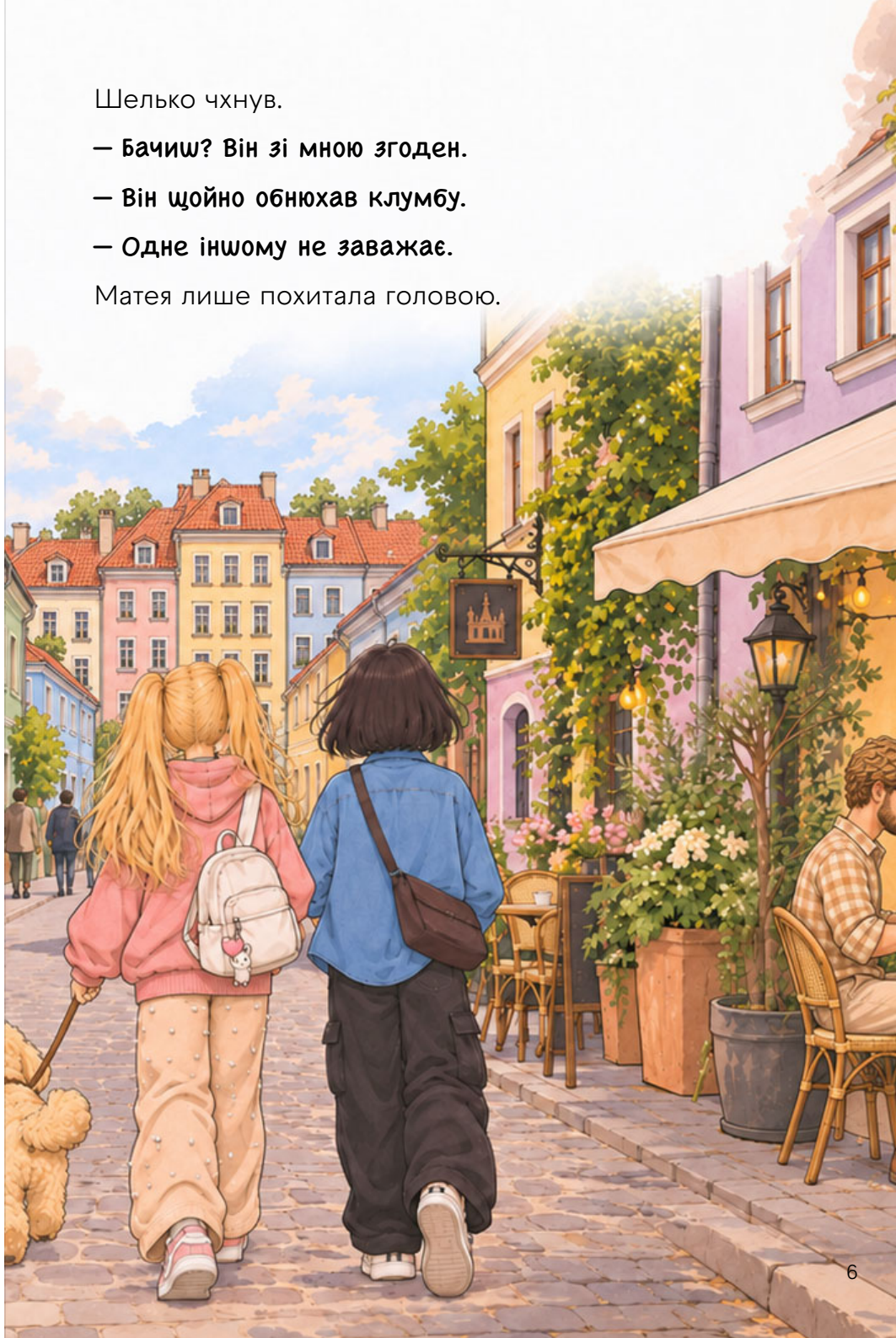
Шелько чхнув.

— Бачиш? Він зі мною згоден.

— Він щойно обнюхав клумбу.

— Одне іншому не заважає.

Матея лише похитала головою.

— До речі, — сказала вона за мить, **— я додала тебе до однієї місцевої спільноти.**

— Якої?

— «**Vilnius INSIDE**».

У спільноті було кілька тисяч учасників. Тут ділилися незвичними місцями й старими фотографіями міста, анонсували квести, волонтерські акції, виставки та різні події для підлітків.

— Ого. Це ж можна розпланувати всі мої канікули!

— Саме тому я тебе й додала. Тут часто з'являється щось цікавеньке.

А я вже взялася гортати дописи один за одним.

— А ельфи тут є?

— Марто...

— Що? Треба ж із чогось починати.

Матея засміялася:

— Якщо вони і справді ховаються серед звичайних людей, навряд чи викладуть оголошення «Шукаємо майбутніх ельфів».

— А шкода. Це значно спростило б нам роботу.

У коробці лежали п'ять невеликих карток. Шелько негайно став на задні лапи, щоб перевірити вміст.

— Тобі не дадуть, — сказала Матея.

Песик подивився на дівчину так, ніби вважав це грубим порушенням правил квесту. Самітник тим часом роздав нам картки. На кожній був намальований компас.

— Компас джерел, — прочитала Ніна.

Я покрутила картку в руках. На вигляд — звичайний папірець. Жодних намагнічених стрілок, таємних записів чи інших ознак ельфійської магії. Трохи розчаровує, якщо чесно.

Я перечитала запитання. Потім ще раз.

Компас джерел показує, звідки з'явилася інформація і чи можна їй довіряти.

— Бо це не зовсім звичайний міський квест.

Матея завмерла. Я теж.

— Що означає «не зовсім»? — запитала я.

— «Vilnius INSIDE» справді проводить квести, волонтерські акції й дослідження міста. Але іноді ми придивляємося до їхніх учасників трохи уважніше.

— Навіщо? — тихо запитала Ніна.

— Шукаємо тих, хто вміє помічати, сумніватися, перевіряти, визнавати власні помилки і виправляти їх.

Я відчула, як серце забилося швидше. Самітник більше нічого не сказав. Навіть Тарас кліпав, немов у рот води набрав. А це вже було серйозно.

МАЙЖЕ ЕЛЬФИ

Самітник мовчки відкрив рюкзак і дістав невелику коробку.

— Якесь завдання? — насторожився Тео.

— Ні.

— Шкода, — сказала я.

Тарас глянув на мене.

— Ти сьогодні ще недостатньо находилася за неправильними адресами?

— Детективи не рахують кілометри.

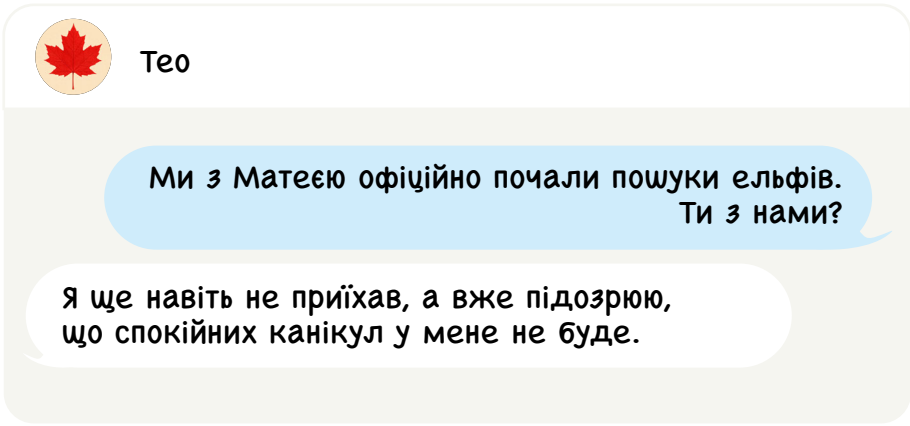

Я все-таки ввімкнула сповіщення про нові дописи. Хтозна. Якщо десь у Вільнюсі й з'явиться щось незвичне, то хотіла б дізнатися про це першою.

До того ж незабаром до наших пошуків мав приєднатися Тео — мій друг із Канади, з яким ми теж познайомилися завдяки посткросингу. Він приїхав до Вільнюсу в літній молодіжний табір, тож нарешті ми мали зустрітися наживо.

Я швидко написала йому:

Тео просто ще не знав, наскільки мав рацію.

Ну що ж, я у Вільнюсі, попереду два тижні канікул, а це купа часу, щоб знайти справжніх ельфів. Мої литовські пригоди офіційно розпочалися.

ОМРІЯНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

На всі мої запитання про ельфів Матея лише загадково відповідала:

— На все свій час.

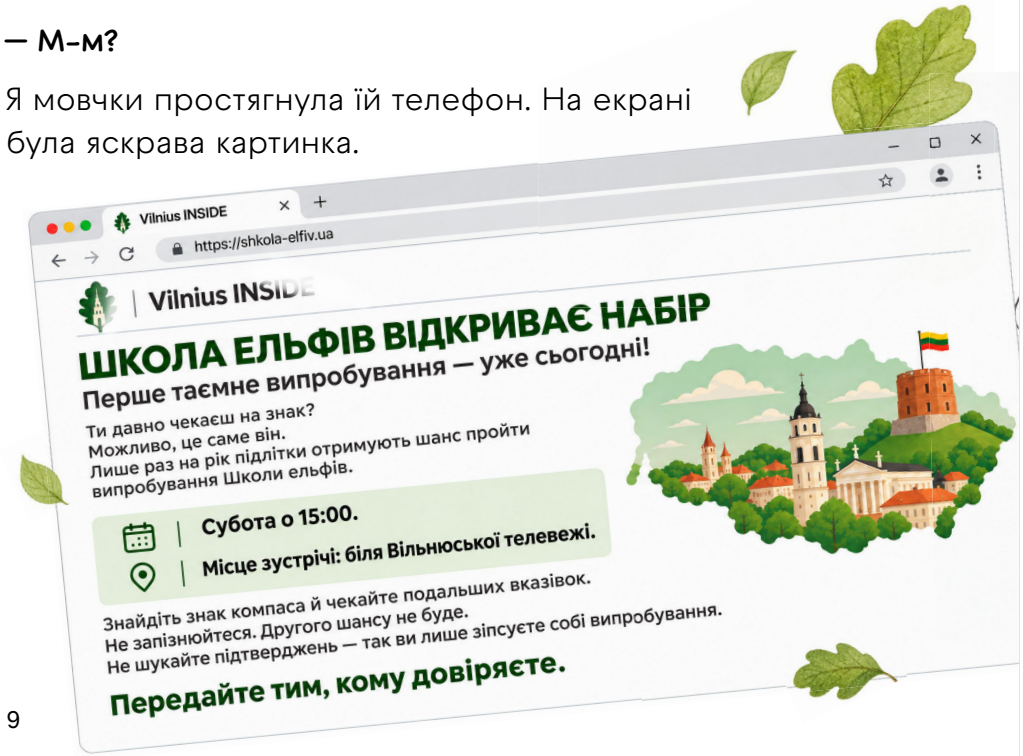
Дуже зручно. Коли знаєш якусь таємницю, завжди можна так сказати, ще і при цьому мати страшенно мудрий вигляд.

Ми саме вийшли на Ратушну площу, коли мій телефон завібрував. У спільноті з'явилося нове повідомлення. Я глянула на екран — і зупинилася просто посеред площі.

— Матеє.

— М-м?

Я мовчки простягнула їй телефон. На екрані була яскрава картинка.

— Троль, який любить перекручувати інформацію.

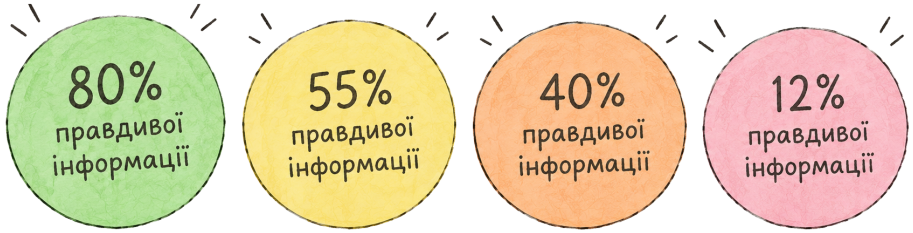
— Тобто просто бреше? — запитав Тарас.

Самітник похитав головою:

— Якби просто брехав, із ним було б значно легше.

— А що він робить? — запитав Тео.

— Бере щось справжнє і змінює рівно стільки, скільки потрібно.

Я згадала: **«Ти давно чекаєш на знак?»** Так. Дуже давно.

— А далі люди поширюють це самі, — сказала я.

Самітник кивнув знову:

— Саме так.

Мені це зовсім не сподобалося, бо кнопку «Переслати» Твістер справді не натискав. Її натиснула я.

— Але навіщо йому знадобилися ми? — запитав Тео.

Самітник пильно дивився на нас:

— А куди ви сьогодні через нього не потрапили?

Я озирнулася на Кафедральну площу.

— На «знаки Старого міста». Але навіщо Твістеру зривати звичайний міський квест? — запитав Тарас.

Самітник на мить замовк.

Тарас примружився:

— Жартуєте?

— Можете вважати ім'ям, — відповів він.

— Ми знайшли акаунт, з якого переслали підроблене оголошення, — сказала я. **— Точніше, майже знайшли. Його видалили.**

Самітник перестав усміхатися:

— Покажіть.

Я простягнула телефон. Він затримав погляд на екрані лише кілька секунд:

— Схоже на стиль Твістера.

— Це ще хто? — запитала Ніна.

Матея пробігла очима повідомлення:

— Ого.

— «Ого, це правда» чи «ого, хтось дуже постарався з дизайном»?

— Я такого раніше не бачила.

А я перечитала перші рядки:

— знак, — сказала я.

— Що?

— Не так давно я говорила про знак. Пам'ятаєш? Таємний символ, кодове слово, загадкове повідомлення…

— Пам'ятаю.

— І ось він. Про Школу ельфів!

Ти давно чекаєш на знак? Можливо, це саме він!

Моє серце вже калатало в передчутті пригод. Таємна зустріч литовських ельфів. У Вільнюсі. Сьогодні. Ну серйозно. Я приїхала сюди з наміром їх знайти — і тепер вони самі підкидають мені запрошення?

— Треба негайно скинути Тео!

Мій палець уже завис над кнопкою **ПЕРЕСЛАТИ**

Звідки це відомо?

Усе виглядає саме так, як мало б виглядати справжнє таємне запрошення, принаймні на мою думку.

— Чого зупинилася? — запитала Матея.

— Думаю. Тут не написано, хто організатор. Посилання немає. Контактів теж.

І мені дедалі менше подобався хід власних думок.

— Але це ж ельфи, — сказала я, переконуючи заразом і саму себе. **— Вони не можуть написати: «Вітаємо, ось наші імена, телефони й адреса таємного штабу».**

Матея поглядала з недовірою:

— Звідки тоді відомо, що це справді вони?

Це ще одне запитання, яке страшенно заважало мені отримувати задоволення від пригоди. Я подивилася на годинник, а потім знову прочитала:

Другого шансу не буде!

— А якщо ми зараз почнемо все перевіряти й не встигнемо?

— А якщо не перевіримо і прийдемо невідомо куди?

Я зітхнула. Це був непоганий аргумент. Але в мене був значно привабливіший:

— А якщо це справді вони?

— «Боротися з брехнею можна лише правдою», — переклав Тео.

— Гарне правило, — сказала Ніна.

— Матеє, ти пам'ятаєш того чоловіка з кав'ярні?

Вона простежила за моїм поглядом.

— Того, якого ти мало не записала в ельфи?

— Я нікого не записувала. Просто розглядала версії.

Я ще раз глянула на ноутбук.

— Хоча тепер думаю, що він просто програміст.

— Чому?

— Ноутбук. Загадковий стікер. Дуже зосереджений вигляд.

— Беззаперечні докази, — сказала Матея.

Чоловік відвів очі від ноутбука і ледь усміхнувся.

— Здається, одна з твоїх версій щойно помітила нас, — прошепотіла Матея.

Він закрив ноутбук і підійшов ближче.

— Самітник, — представився чоловік.

ТОЙ, ХТО ЗНАЄ БІЛЬШЕ

До Кафедральної площі ми дісталися, коли «Знаки Старого міста» вже давно тривали.

— Ну от, — зітхнула я. **— Приїхали. Цього разу навіть у правильне місце.**

Біля пам'ятника Гедиміну ще залишалося кілька людей у футболках «Vilnius INSIDE». Матея підійшла до них і пояснила, що сталося.

І тут мій погляд зачепився за знайомий стікер на чиємусь ноутбуці. Я вже точно його десь бачила. Підійшовши ближче, прочитала:

Правильна відповідь була очевидна:

СПОЧАТКУ З'ЯСУВАТИ, ЗВІДКИ ВЗЯЛОСЯ ПОВІДОМЛЕННЯ. Я ЦЕ ЗНАЛА.

Матея це знала. Але мені так кортіло, щоб правильна відповідь була іншою!

— Перевіримо дорогою, — вирішила я і натиснула «Переслати». Спочатку — Тео, потім — у наш чат із Тарасом і Ніною.

— Якщо таки їдемо до телевежі, то я напишу татові, — сказала Матея.

Вона швидко повідомила йому, куди ми збираємося і коли плануємо повернутися.

Тепер стало по-справжньому цікавезно.

НЕ ТАК ШВИДКО

Першим відгукнувся Тарас. З ним ми були знайомі ще з Києва. Цього літа він теж опинився у Вільнюсі — приїхав сюди разом із татом, який мав кілька волонтерських справ.

Йому чотирнадцять, він займається боксом, цікавиться технікою, космосом і може годинами читати новини. А ще має дивовижну здатність запідозрити щось раніше, ніж решта встигала втямити, що взагалі відбувається. Іноді це було корисно, а деколи — страшенно дратувало.

Це фейк.

Минуло дванадцять секунд. Ти там розслідування між повідомленнями провів?

Ні. Встиг подивитися на оголошення.

Вражаюче розслідування.

Для початку непогано. Хто організатор?

Не написано.

Посилання? Контакти?

— Що-о-о? — Тео намагався зблизька роздивитися екран, немовби його вміст від цього міг змінитися.

— Зачекайте, — я оновила сторінку. Другий раз. Третій. — **Акаунт видалено.**

— Імені не залишилося? — запитала Ніна.

— Нічого.

Матея швидко взяла свій телефон.

— Скинь мені посилання. Я спробую знайти його через пошук.

За кілька секунд вона підтвердила:

— Немає.

Біда. Ще хвилину тому здавалося, що зараз ми нарешті дістанемося до людини, від якої пішло оголошення. А натомість ні імені, ні профілю, ні бодай якоїсь зачіпки.

— Отже, хтось замітає сліди, — сказала я.

Тарас уже набрав повні легені повітря, та я випередила його:

— Знаю-знаю! Ми не можемо цього довести.

— Прогрес просто неймовірний.

Я роздратовано зітхнула і знову глянула на екран. Ми підійшли до відповіді ближче ніж будь-коли, були вже за один крок, але зробити його було нікуди. Наш слід обірвався.

ЗА КРОК ДО ВІДПОВІДІ

— Хто ж хотів, щоб ми опинилися тут? І навіщо? — повторив Тео.

Я знову відкрила допис у «Vilnius INSIDE»:

— Ми знаємо, що учаснику спільноти оголошення переслали.

— Тоді запитаємо хто, — запропонувала Ніна.

Я написала авторові допису:

Пам'ятаєте, від кого ви отримали це оголошення?

Так. Зараз скину.

За кілька секунд на екрані з'явилося посилання. Сторінка завантажувалася вічність. Принаймні мені так здалося. А потім — лише два слова:

З кожною хвилиною ця гра подобалася мені все менше.

Теж немає. Але це ТАЄМНА Школа ельфів.

Саме тому я й кажу, що це підозріло.

— Ну все, — пробурмотіла я.

— Що? — запитала Матея.

— Тарас уже вирішив, що це фейк.

— Перевірив?

— Звісно, ні.

І тут до мене дійшло.

А докази, що це неправда, у тебе є?

Немає. Але я в це не вірю.

Тобто ти нічого не перевірив і вирішив, що це неправда?

А ти нічого не перевірила і просто вирішила, що це правда.

Ти сумніваєшся в усьому! 😡

А ти віриш у все, чого хочеш!

От же ж! Найгірше в суперечках із Тарасом було те, що навіть коли він допікав до живого, іноді примудрявся сказати щось таке, на що я не одразу знаходила відповідь.

Аж тут написала Ніна. У нашому чаті ми зазвичай ділилися дивними знахідками, сперечалися про новини та скидали одне одному все, що здавалося вартим уваги, тож оголошення про таємну Школу ельфів потрапило сюди цілком закономірно.

Ніна була наймолодшою серед нас. Їй дванадцять, вона приїхала з Харкова і тепер живе з мамою у Вільнюсі. У наших суперечках вона зазвичай не поспішала ставати на чийсь бік, могла довго мовчати й таки помітити якусь дрібницю, яку всі інші чомусь проґавили.

А можна одне запитання?

Можна. Тільки не пиши, що це фейк 🙃

Якщо це таємниця, навіщо просити пересилати її іншим?

Я ще раз прочитала останній рядок оголошення: **«Передайте тим, кому довіряєте.»**

— А справді… Якщо це таємниця, навіщо просити її поширювати?

Телефон знову блимнув.

Матея тим часом відправила повідомлення організаторам квесту. Відповідь не забарилася:

Добрий день! Так, сьогодні ми, Vilnius INSIDE, проводимо міський квест «Знаки Старого міста». Початок — о 15:00 на Кафедральній площі біля пам'ятника Гедиміну. Оголошення про зустріч біля телевежі ми не публікували. Частину нашої афіші було використано та змінено без нашого дозволу.

Кілька секунд панувала мовчанка. Тепер ми знали точно: оголошення підробили.

— І навіть якби ми одразу зрозуміли, що нас обдурили, — сказала я, **— на початок справжнього квесту все одно не встигли б.**

Десь у Старому місті квест уже тривав, а ми опинилися зовсім в іншому місці точно о тій самій годині.

Тарас ще раз глянув на обидві афіші.

— Знаєте, що мені не дає спокою?

— Що? — запитав Тео.

— Якщо це не випадкова помилка, то хто хотів, щоб ми опинилися тут? І навіщо?

Я перечитала знайомі рядки:

«Ти давно чекаєш на знак?»

Так.

«Можливо, це саме він.»

Я дуже хотіла, щоб це був він.

«Другого шансу не буде.»

І саме тому боялася витратити час на перевірку.

Тепер усе виглядало аж надто очевидним.

— Я зрозуміла, чому повірила, — сказала я.

Усі подивилися на мене.

— Бо там було написано саме те, що я хотіла.

Шелько тицьнувся носом мені в руку.

— Хоч хтось мене підтримує.

— У тебе там печиво, — сказала Матея.

Печиво справді було, а отже, навіть підтримка Шелька потребувала перевірки. Я знову глянула на старішу афішу:

— Ми все одно не знаємо, чи вона справжня.

Тарас усміхнувся:

— Оце вже прогрес.

— Не псуй момент.

І ще одне. Чому ельфи не хочуть, щоб ми шукали підтвердження?

Я повернулася до оголошення:
«Не шукайте підтверджень — так ви лише зіпсуєте собі випробування.»

Цей рядок здавався мені частиною гри, а тепер — уже не зовсім.

Мені варто було зупинитися. Але до п'ятнадцятої залишалося дедалі менше часу, і думка про те, що ми можемо пропустити справжніх ельфів, поки що перемагала всі правильні запитання.

БІЛЯ ТЕЛЕВЕЖІ

О 14:47 ми з Матеєю були біля Вільнюської телевежі. До початку випробування залишалося тринадцять хвилин. Я перевірила. Потім ще раз. І ще раз (про всяк випадок).

— Якщо дивитимешся на годинник кожні десять секунд, п'ятнадцята швидше не настане, — підколола мене Матея.

Шелько тим часом поводився так, ніби ніякого таємного випробування не існувало. Його значно більше цікавили запахи довкола.

Я відкрила оголошення:
«Знайдіть знак компаса і чекайте подальших вказівок.»

— Може, це і є частина обіцяного квесту? — припустила я. **— А якщо знак з'явиться рівно о третій? Або його треба знайти за якоюсь підказкою? А може...**

— Марто.

— Що?

— Ти зараз перелічиш усі можливі варіанти?

— Я детектив.

— Ти туристка.

— Це поєднується.

Аж тут телефон знову завібрував:

— «Здається»?

— Мабуть, він теж вперше у Вільнюсі, — припустила Матея.

За хвилину прийшло ще одне повідомлення.

Стою біля лавки.

Матея спантеличено глянула на екран:

— Чудово. Надзвичайно точний опис.

А ТЕПЕР?

На початку ви обрали, що зробили б, отримавши перше повідомлення.

Якщо змінили рішення — що саме змусило вас передумати?

Чи обрали б ви зараз те саме?

- ☐ Так
- ☐ Ні

(НЕ)ВИПАДКОВІСТЬ

— Дизайн той же, — сказала Ніна. **— А от текст змінили: назву, місце, організатора, правила.**

У старішому оголошенні запрошували на міський квест і давали посилання на реєстрацію. У нашому — обіцяли Школу ельфів, наказували не шукати підтверджень і просили переслати повідомлення іншим.

Ніна відірвала погляд від телефонів:

— Тут змінили не лише текст. Тут змінили наше рішення.

— Як це? — запитав Тео.

— Старіше оголошення дає інформацію: можна прочитати, перевірити та прийняти рішення. А підроблене підштовхує: поспішай, не перевіряй, передай іншим.

ВАШЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Знайдіть щонайменше п’ять відмінностей.

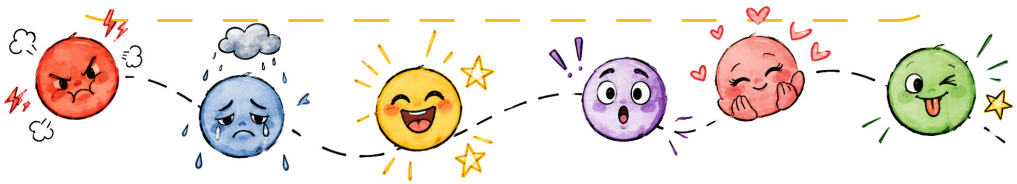
Позначте, які зміни:

- ☐ **додають таємничості;**
- ☐ **змушують поспішати;**
- ☐ **приховують організатора;**
- ☐ **підштовхують переслати повідомлення;**
- ☐ **обіцяють щось особливе.**

Поверніться до першого оголошення. Знайдіть слова чи фрази, які найбільше підштовхують **поспішити**, **повірити** або **діяти одразу**. Підкресліть їх.

СЛОВА-ГАЧКИ

Це слова й вислови, які привертають увагу та викликають сильні емоції, щоб нам захотілося одразу відреагувати або поширити повідомлення.

А які слова-гачки могли б подіяти саме на вас?

Якщо вони змушують вас поспішати, не перевіряти інформацію або одразу пересилати її — це хороший момент зупинитися і запитати: «Звідки це відомо?»

— Для людини, яка не знає міста, цілком нормальний.

Матея озирнулася:

— Тут шість лавок.

Я швидко набрала:

НАДІСЛАТИ

І лише натиснувши, зрозуміла одну маленьку проблему. Ми з Тео ніколи не бачилися наживо, а на його аватарці замість фотографії красувався кленовий листок.

— Прекрасно, — зітхнула я. **— Отже, шукаємо кленовий листок.**

— Тео? — гукнула я.

Хлопець у бейсболці обернувся. Середнього зросту, широкоплечий, засмаглий, із темно-русявим волоссям і ямочками на щоках. На футболці був червоний кленовий листок — ну, звісно!

— Depends who’s asking.

Я кліпнула:

— Що?

— Залежить, хто питає, — переклав він і всміхнувся. Українською він говорив трохи незвично, з акцентом, але цілком зрозуміло.

— Марто? Нарешті! — Тео розвів руками. **— Скільки листів знадобилося, щоб ми опинилися в одному місті?**

— **Я не рахувала. А це Матея,** — я представила подругу.

— **Чув про тебе чимало,** — сказав Тео.

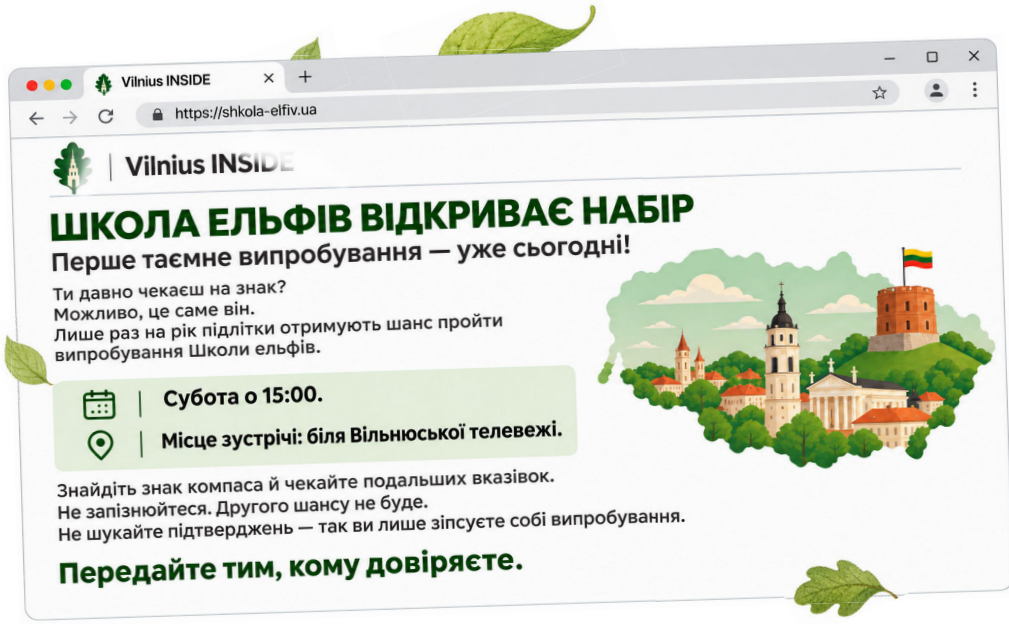
— **Сподіваюся, тільки хороше.**

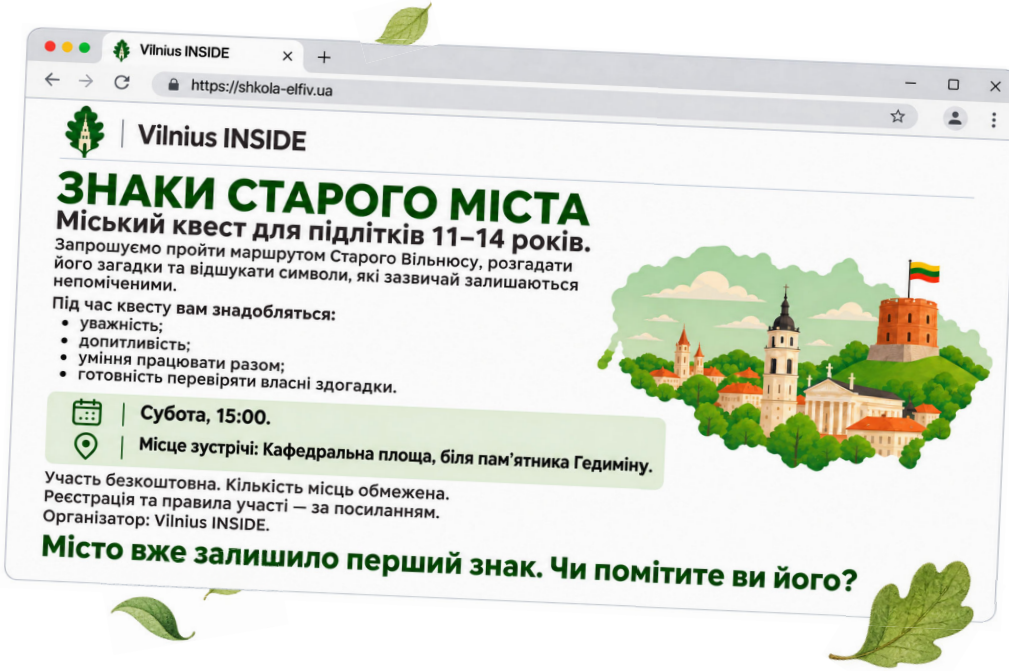
— **А про тебе, здається, ще більше,** — Тео присів і почухав Шелька за вухом.

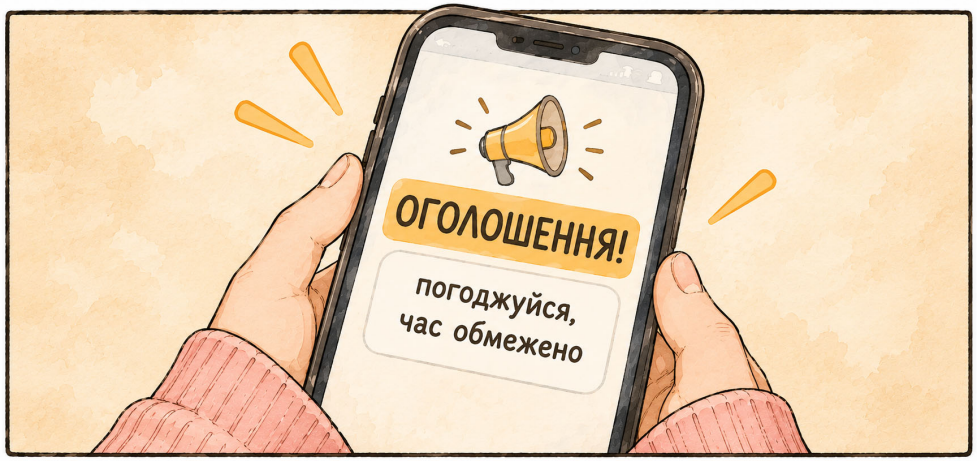
Схоже, песик прихильно ставився до міжнародного визнання.

ПЕРШИЙ ВИБІР

Уявіть: перше оголошення щойно з'явилося на вашому екрані.

Що ви зробили б на місці Марти?

- ▢ **Одразу пішли б на зустріч — другого шансу може не бути.**
- ▢ **Переслали б найближчим друзям.**
- ▢ **Спробували б з'ясувати, хто організовує подію.**
- ▢ **Перевірили б джерело.**

Запам'ятайте свій вибір. До нього ми ще повернемося.

ДВІ ВЕРСІЇ

Перед вами два оголошення. Одне привело вас до телевежі, інше ви знайшли серед попередніх дописів «Vilnius INSIDE».

Я ж вкотре глянула на годинник: 14:55, і тільки тепер помітила, що ми були не єдиними підлітками біля телевежі. На екрані в одного хлопця я побачила знайому картинку:

«ШКОЛА ЕЛЬФІВ ВІДКРИВАЄ НАБІР».

Поруч дівчина показувала те саме оголошення своїй подрузі.

— Матеє, дивись! Вони теж прийшли! — від радості мені перехопило подих. **— Я ж казала, що оголошення справжнє!**

Ну звісно. Навіть мій найкращий доказ протримався приблизно три секунди.

— Вона має рацію, — почувся знайомий голос.

До нас підійшла Ніна. Невисока, з довгим темним хвилястим волоссям. Вона привіталася й одразу почала роздивлятися людей довкола.

— Ніно, це Тео. Тео — Ніна.

Я знову кинула оком на годинник: 14:58.

— А Тарас? — запитала Ніна.

— Добре, — сказала я. **— Тоді як дізнатися, чи їй можна довіряти?**

Матея вже відкривала контактну інформацію «Vilnius INSIDE».

— Може, просто запитати? — невпевнено уточнив Тео.

— Про це й подумала, — кивнула Матея.

Я вже потягнулася до телефону, але Ніна продовжувала дивитися на два оголошення.

— Зачекайте.

— Що тепер?

— Перед тим як питати, хочу зрозуміти, що саме тут змінилося.

Вона посунула телефони ближче один до одного. Я схилилася над ними. На перший погляд оголошення були схожі. Але першого погляду нам сьогодні вже вистачило.

Перш ніж з'ясувати, що саме змінилося, я ще раз глянула на оголошення, яке кілька годин тому здалося мені здійсненням мрії.

Тепер я вже знала, що зробила б інакше. А що зробили б ви?

Матея перевірила час:

— Раніше, ніж оголошення про Школу ельфів.

Я радісно сплеснула в долоні:

— Тоді ми *знайшли* джерело!

ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ

Це людина, документ, сайт, установа чи інший ресурс, з якого ми отримуємо інформацію.

— Ми *знайшли* старішу версію, — поправила Ніна.

— А хіба це не те саме?

— Не обов'язково. Ми ще не знаємо, чи саме тут вона *з'явилася* вперше.

ПЕРШОДЖЕРЕЛО

Це джерело, де інформація виникла або була оприлюднена вперше.

Я знову глянула на афішу:

— Тобто старіша версія ще не обов'язково перша.

— І не обов'язково справжня, — додав Тарас.

От халепа. Я вже вдруге за день була готова повірити картинці лише тому, що вона чудово вписувалася в нашу нову версію.

— *Знаючи* Тараса, *з'явиться* за тридцять секунд до початку.

— Я все чув.

До нас підійшов високий худорлявий хлопець у темно-синьому худі із рюкзаком за спиною. Темне волосся було коротко підстрижене з боків, а на зап'ясті виднівся знайомий тканинний браслет — подарунок від тата.

— Ти *запізнився*.

Тарас показав телефон:

— Майже *запізнився*. Тобто прийшов таки вчасно.

Я вже хотіла заперечити, але Матея підняла руку:

— Тихо. До початку *залишилося* менше хвилини.

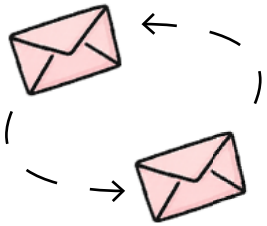
Розмови навколо теж потроху вщухали. Хтось озирнувся, хтось підійшов ближче до вежі. Я ж відчула, як серце знову закалатало. Може, зараз прийде повідомлення? Чи хтось з'явиться? А може, ми нарешті побачимо знак компаса?

15:00 — нічого. 15:05 — теж нічого. Хтось із підлітків неподалік уже телефонував друзям. Інші перечитували оголошення, ніби сподівалися знайти в ньому рядок, який усі пропустили.

Шелько приліг біля ніг Матеї та позіхнув. Схоже, він першим втратив інтерес до Школи ельфів.

ІНФОРМАЦІЯ ПОДОРОЖУЄ

О 15:15 стало цілком зрозуміло: нічого не буде. Ні повідомлення, ні знака компаса, ні таємного випробування.

Неподалік хтось роздратовано сказав:

— Та це якийсь обман.

— А хто взагалі це організував?

— Не знаю. Мені переслали.

Ще кілька хвилин тому всі ці люди здавалися мені доказом, що оголошення справжнє, а тепер я вже не була в цьому так упевнена.

— Треба простежити маршрут повідомлення у зворотному напрямку, — вирішила я.

— Дизайн майже однаковий, — сказала Матея.

— А текст — ні, — додала Ніна.

Тео почав читати:

— Тут запрошують на міський квест. І зустріч не біля телевежі, а на Кафедральній площі.

— Організатор — «Vilnius INSIDE», — прочитав Тарас. **— І є посилання на реєстрацію.**

Я перевела погляд з одного екрана на інший.

— Тобто наше оголошення зробили з цього?

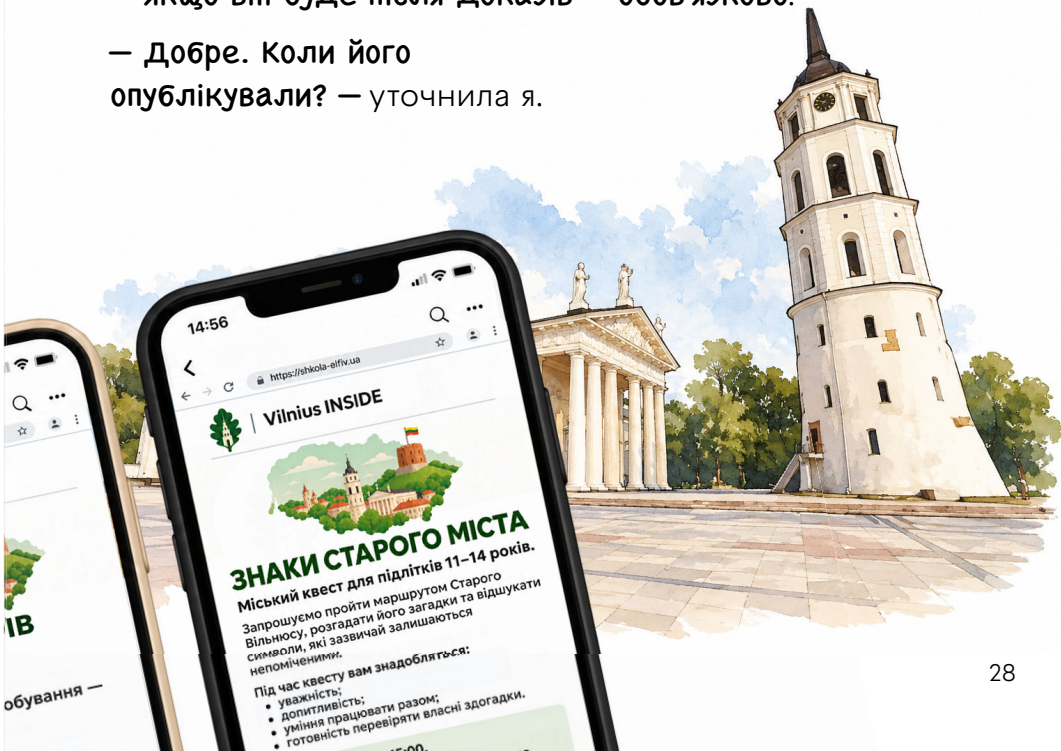
— Не поспішай, — сказав Тарас.

Я зітхнула:

— Ти сьогодні ще хоч раз дозволиш мені зробити висновок?

— Якщо він буде після доказів — обов'язково.

— Добре. Коли його опублікували? — уточнила я.

— Особливо зараз.

Ніна ще раз збільшила оголошення, але та лише розсипалася на пікселі.

— Не розбереш, — сказала вона. **— Але я це запам'ятала б.**

Тоді ми ще не знали, що саме ця дрібниця невдовзі виявиться нашим найкращим слідом.

КУДИ ВЕДЕ СЛІД?

— Десь я вже бачила цей знак, — сказала Матея, ще раз глянувши на верхній край оголошення.

— Було б дуже доречно згадати де, — сказала я.

— Зараз перевіримо одну версію.

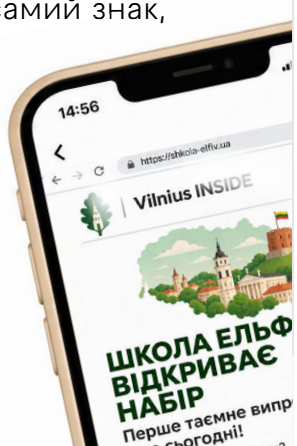
Вона відкрила «Vilnius INSIDE», і ми взялися гортати дописи. Старі фотографії Вільнюсу, волонтерська акція, історія якоїсь будівлі, анонс виставки, ще один міський квест... Я вже почала підозрювати, що наш слід веде в нікуди, коли Ніна нарешті на щось натрапила:

— Е-е-е... Дивіться.

На екрані була афіша, а у верхньому куті той самий знак, тільки цілий.

— Знайшли, — сказав Тео.

Ніна поклала телефони поруч. На одному екрані — **знайома «Школа ельфів»**, на другому — **«знаки Старого міста»**.

Тарас зиркнув на мене:

— Знову детективне розслідування?

— Воно і не припинялося.

Тео усміхнувся:

— Це ж як відстежувати посилку!

— Тільки номера для відстеження немає, — додав Тарас.

— Значить, доведеться самим з'ясувати, через які «пункти» вона пройшла, — сказала я.

— Почнімо з нас, — сказала Ніна. **— Звідки кожен отримав картинку?**

Тео вказав на мене:

— Від Марти.

— Ми теж, — сказав Тарас.

— А я побачила її у стрічці «Vilnius INSIDE».

— На офіційній сторінці? — запитала Матея.

Я відкрила допис ще раз.

— Ні. Її виклав один з учасників спільноти.

Ще вчора цей факт здався б мені зовсім неважливим, а от зараз — уже ні.

— Стривайте, — сказав Тео.
— У мене маршрут довший.

Він відкрив чат табору:

— Я скинув картинку сюди. Під повідомленням уже писали, що теж переслали оголошення друзям.

— Ой.

Наш маршрут одразу розрісся вшир і вглиб.

… ДОПИС У СТРІЧЦІ СПІЛЬНОТИ «VILNIUS INSIDE» → МАРТА → ТЕО → ЧАТ ТАБОРУ → …

— Виходить, хтось міг приїхати сюди через нас… — Тео вже щось швидко друкував:

— А написати, що це фейк? — запитала я.

Тарас несхвально похитав головою:

— Поки ми знаємо лише те, що біля телевежі нічого не відбувається.

Я теж дістала телефон. Писати **«ЗДАЄТЬСЯ, МИ ЇХ ЗНАЙШЛИ!!!»** було значно приємніше, ніж тепер визнавати свою помилку, однак цього разу я не вагалася.

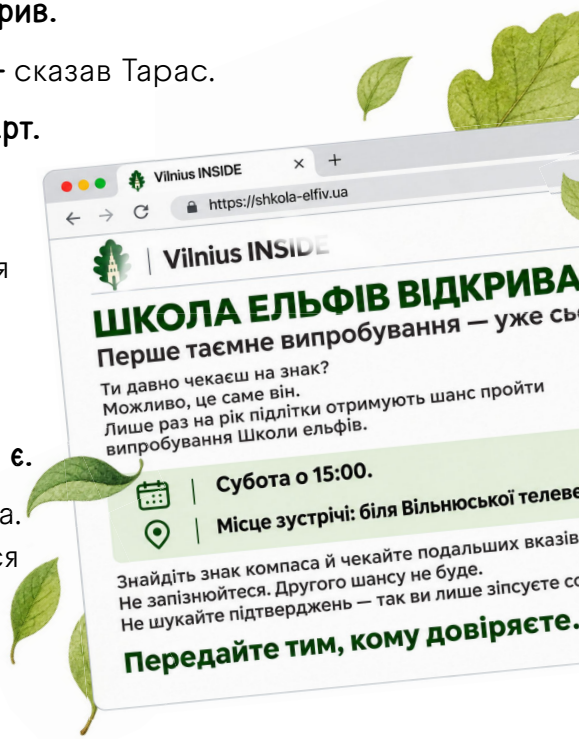
Я написала тому, хто виклав оголошення в чаті, — відповідь така сама: **«Мені переслали»**.

— Виходить, ми знаємо, хто передав нам оголошення, але не знаємо, хто його створив.

— Нарешті, детективе, — сказав Тарас.

— Я тільки входжу в азарт.

І тут нарешті озвалася Ніна, яка вже кілька хвилин мовчки дивилася в телефон:

— Хвилинку! — вона збільшила верхній кут оголошення. **— Тут щось є.**

Ми схилилися до екрана. Біля лівого краю виднівся шматочок якогось знака й кілька обрізанихлітер.

— Це логотип? — припустила я.

— Може бути, — сказала Ніна. **— Але більшої частини немає.**

— Або це таємний знак ельфів, — сказала я.

Тарас глянув на мене:

— Навіть зараз?